

טראמפ רוצה הישג מרבי, אך בזמן ובמחיר מינימליים

written by מאיר בן שבת | 29.01.2026

"ההזדמנות היחידה של ההנהגה האיראנית להציל את עצמה מחבל התלייה של המזימה שנרקמה להפלת המשטר היא להנחית מכת מנע על האויב הישראלי. אם איראן תגלה הססנות, כפי שקרה במלחמת מבול אל-אקצה, ברית הציונים עלולה להכריע את גורל המערכה ולממש את תוכניותיה" [?] כך הזהיר את ראשי השלטון בטהרן בעל טור פלסטיני, ד"ר פאיז אבו-שמאלה, בפוסט שפרסם לפני כשבועיים.

לא בטוח שהאיראנים זקוקים לעצותיו של אבו-שמאלה, או שיש להם בכלל פנאי להגיגיו. אך דבריו מספקים הצצה לאופן שבו נתפסת המערכה נגד טהרן בעיני מי שנהנים מתמיכתו של משטר האייתוללות, וכיום מתבוננים בחשש על מה שאולי מציין את תחילתו של הסוף.

אבו-שמאלה הוא בעל טור ביומון "פלסטיין" של חמאס, מרצה ואיש אקדמיה, שישב בכלא הישראלי כעשר שנים בגין פעילות טרור. הוא שוחרר במסגרת הסכם אוסלו, ונחשב במשך שנים כמקורב לבכירי חמאס, ובהם יחיא סנוואר ואסמאעיל הנייה. בעברו גם כיהן שנתיים כראש עיריית ח'אן-יונס.

הוא תמך בשותפות המעשית שנרקמה בין חמאס לאיראן, תוך שמירה על גבולות המחלוקת הדתית. בריאיון לטהרן טיימס באוגוסט 2024 הוא הפליג בתיאור ההשלכות של 7 באוקטובר, ש"ניפץ את חלומה של ישראל להיות מדינה בטוחה", וקרא לראותו כניצחון האומה הערבית והאסלאמית כולה, ולא כניצחון של עזה לבדה. שנה אחר כך, גם לאחר המכות שניחתו על חיזבאללה, סוריה ואיראן, הוא הדגיש כי ישראל לא ניצחה [?] לא בעזה ולא באיראן. הדוקטורט שלו, אגב, עסק בנושא "מלחמה ושלום בספרות הערבית ובספרות העברית בפלסטיין".

בינתיים המתרחשות בין ארה"ב לאיראן גואה. דיווחי התקשורת על כישלון המאמצים לפתוח ערוץ למשא ומתן על בסיס הדרישות האמריקניות מגיעים בזמן שצבא ארה"ב משלים את פריסתו באזור. לתוך הקלחת הזו נוספת גם הכרזת האיחוד האירופי על משמרות המהפכה כארגון טרור, שלא רק חובטת בכלכלה האיראנית המקרטעת, אלא גם נוגסת בלגיטימיות הנחלשת של השלטון.

מה הנשיא דונלד טראמפ רוצה? אפשר להעריך שהוא עדיין מחפש את הנוסחה להגיע להישג המרבי במחיר המינימלי האפשרי. טראמפ היה רוצה לשלול מאיראן את יכולותיה בתחום הגרעין (מאגרי האורניום המועשר ויכולות העשרה), לקבוע מגבלות על ייצור הטילים הבליסטיים ועל פעילותה החתרנית במדינות אחרות, וליצור תנאים שיעודדו את החלפת המשטר.

אפשר להפליג בדמיון באשר לנוסחאות שיכולות לענות על כך. המכנה המשותף להן הוא שעיתוי

ביצוען ומידת הצלחתן תלויות גם בהתנהגות האויב, מה שמחייב מוכנות מתמשכת ואורך רוח מצד ארה"ב ושותפותיה. כך או אחרת, ישראל צריכה לשמר ולשפר את מוכנותה לכל התרחישים.

בלי להעריך את סבירותה של האפשרות הזו, עלינו להניח כי מדינתנו תהיה יעד לתקיפה מצד האיראנים ושלוחיהם. לצד פעילות גורמי הביטחון מול הזירות שמחוץ לישראל, זהו הזמן שבו שב"כ נדרש לעקור כל עשב שוטה שעלול לשרת גורמים איראניים. נזקם של אלה קשה בשעת שגרה, אך עלול להיות בלתי נסבל במצבי חירום. הגיע הזמן גם להעמיד למשפט ולמצות את מלוא חומרת הדין עם עברייני הריגול וסייעני האיראנים שנחשפו ונעצרו בישראל.

לא עוד פיגועי חטיפה

עם השבת גופתו של גיבור ישראל רס"ר רן גואילי לקבורה, הוכרז רשמית כי לא נותרו עוד חטופים חיים או חללים בשבי ארגוני הטרור ברצועת עזה. המציאות החדשה מחוללת שינוי דרמטי בהלכי הרוח של המחבלים הכלואים בישראל.

ראשית, הם חווים ייאוש עמוק וחשש מגורל קבוע. נציב שירות בתי הסוהר, רב-גונדר קובי יעקובי, התריע לא מזמן כי בתי הכלא הביטחוניים "על סף פיצוץ". הוא ציין כי האסירים הביטחוניים, ובמיוחד אלה שלא נכללו בסבבי השחרור הקודמים, חווים תחושת ייאוש עמוקה. התקווה שהייתה להם להשתחרר בעסקה הפכה לחשש ממשי שיישארו בכלא לכל חייהם.

שנית, הערכת מצב של אובדן מנופי לחץ: אפשר להעריך שבקרבת הנהגת האסירים ובכירים בחמאס קיימת הבנה כי ללא חטופים אין לחמאס דרך מעשית לאלץ את ישראל לשחרר מחבלים "עם דם על הידיים" או אסירי עולם. מבחינת האסירים שנשארו מאחור, סגירת "פרק החטופים" נתפסת כחסימה מוחלטת של מסלול השחרור המוקדם.

בנוסף, נעדרים כעת שיקולים מרסנים מפני החמרת תנאי המאסר. בעבר ישראל נמנעה מהחמרה קיצונית בתנאי המאסר גם בשל החשש שהדבר יגרום לפגיעה בחטופים שבעזה, אך עתה, כשאין שם עוד חטופים, גם השיקול הזה כבר לא קיים.

יש לציין כי גם לאחר השחרורים הסיטוניים במסגרת החזרת החטופים עדיין מוחזקים בבתי הכלא בישראל עשרות רבי-מחבלים, מנהיגים וסמלים של ארגוני הטרור, ובהם מרואן ברגותי, מראשי פת"ח ביהודה ושומרון, שהנהיג את ארגון התנזים בימי אינתיפאדת אל-אקצה; איברהים חאמד, ראש הזרוע הצבאית של חמאס באזור זה; חסן סלאמה, שותפו של מוחמד דף בהנהגת הזרוע הצבאית של חמאס; עבאס א-סייד, מחולל פיגוע ההתאבדות במלון פארק בנתניה במרץ 2002; עבדאללה ברגותי, מומחה להכנת מטעני נפץ ששימשו לפיגועי התאבדות; ועוד רבי-מרצחים רבים. אליהם אמורים להצטרף עוד מאות מחבלים שטרם נגזר דינם, ובהם אנשי נוח'בה שהשתתפו בטבח 7 באוקטובר ומשפטיהם לא החלו.

אפשר להניח שהמחויבות של המשוחררים לחלץ את חבריהם שנותרו מאחור נמצאת בשיאה. לחלקם יש גם ידע, ניסיון וקשרים שיוכלו לרתום למטרה זו. כך הם הדברים גם ביחס למחויבות של מפקדי חמאס ברצועה לשחרור אנשיהם, בדגש על מחבלי נוח'בה.

כשאלה הם הנתונים, ולאחר שפיגועי החטיפה הוכיחו את עצמם שוב ושוב כאמצעי יעיל ביותר לשחרור מחבלים, לא יהיה מוגזם להעריך שפיגוע החטיפה הבא הוא רק עניין של זמן. מיקוד הקשב המודיעיני באיום הזה מתבקש כיום, במיוחד לאחר שהופנה קודם לאיומים אחרים שהצריכו זאת. חשוב להגביר את המאמצים במישורים המודיעיני והמבצעי, שרלוונטיים יותר למאפייני הפעילות החשאית של פיגועי חטיפה. לא מדובר רק בדריכות ותגובה מהירה לכל סימן וחשד, אלא בפעילות חשאית יזומה ומתמשכת מצידנו, וכן הידוק הפיקוח והטיפול בקווי התפר שבין עזה ליהודה, לשומרון ולירושלים, ובינם לבין בתי הכלא בישראל. ועדיין, ייתכן שלא די בכל אלה. חשוב לעסוק גם בדרכים לצמצום המוטיבציה לפיגועי חטיפה. יש לקבוע את דרגת הענישה על מעורבות בפיגוע חטיפה ואת סל הכלים המנהליים שיופעלו נגד המעורבים בו, בהתחשב בחומרה המיוחדת של השלכותיו, בקלות ביצועו היחסית ובמיעוט האמצעים המרתיעים מפני ביצועו כיום.

בנוסף, כדי להחליש את המניע לפיגועי חטיפה, ההנהגה בישראל חייבת לחשק את עצמה מפני האפשרות לשחרר מחבלים בעסקאות עתידיות. במשפטי מחבלי נוח'בה אפשר יהיה לעשות זאת במסגרת ההחלטה על הקמתו של בית המשפט המיוחד, תוך מתן סמכות מיוחדת לשופטיו לשלול את האפשרות לחנינה מכל סוג למי שיורשע בהשתתפות במעשי הטבח ² כמובן, אם לא יוטל עליו עונש מוות.

מעבר לכך, הגיע הזמן לאמץ את המלצותיה של ועדת שמגר. כזכור, הוועדה בראשות נשיא בית המשפט העליון לשעבר מאיר שמגר מונתה ביולי 2008 כדי להמליץ לממשלה על עקרונות לניהול משא ומתן לפדיון שבויים, חטופים ונעדרים. בעת הקמת הוועדה נקבע כי לא תפרסם את המלצותיה עד לאחר שחרורו של גלעד שליט משבי חמאס. ואכן, לאחר שחרורו בשנת 2012 היא הגישה את מסקנותיה. הן סווגו "סודי ביותר", הדו"ח לא פורסם במלואו בציבור, וההמלצות מעולם לא אומצו באופן רשמי בידי הממשלה או קיבלו תוקף מחייב.

במהלך השנים הוגשו כמה הצעות חוק המבוססות על העקרונות שהציגה ועדת שמגר, אולם הדיון בהן לא נמשך. נכון אומנם כי הפה שאסר הוא הפה שיוכל להתיר בעתיד, ואת זאת גם ארגוני הטרור מבינים. אך ככל שיפחתו ההזדמנויות וירבו החסמים בדרך לחנינת המחבלים, כך האפשרות הזו תהיה קשה יותר ליישום. לא פחות חשוב מכך הוא תיאום הציפיות בתוך החברה הישראלית בדבר ההשלכות שצעד כזה יכול להוביל אליו.

האם ישראל תעמוד בהתחייבותה לעצמה אם חלילה ניקלע שוב לסחיטה? קשה לדעת. הערבות ההדדית והסולידריות הטבועות בנו כאומה־משפחה הטו את הכף בכל מבחן כזה. לצד הגאווה על היותנו מי שאנו, חובתנו להפחית את הסיכונים ואת המחירים. זו העת לכך.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 30 לינואר 2026.